

1996 року зазначає, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою [1]. На жаль, багато дітей залишається без батьківського піклування та втрачають своє сімейне оточення. В такому випадку дитина має бути забезпечена необхідним доглядом з боку держави. Держава, в свою чергу, вживає усіх необхідних заходів для забезпечення прав дітей на сім'ю та піклування з боку батьків. Однією з форм улаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є інститут усиновлення. Пріоритетним є національне усиновлення, однак, на даний час поширеним є усиновлення дітей громадянами іноземних держав, тобто міжнародне усиновлення [6, с. 37].

Інститут усиновлення має дуже багату та цікаву історію. Так, наприклад, мусульманське право взагалі не визнає систему усиновлення. Заборона базується на положеннях Корану. В мусульманських країнах існує так би мовити інститут «прийому» або «притулку», згідно з яким, подружжя зобов'язується прийняти дитину та надати їй необхідну допомогу, однак дитина не може ні носити прізвище нової сім'ї, ні мати право на спадкування. Єдиною мусульманською державою де існує інститут усиновлення є Туніс [4, с. 60]. У деяких народів Полінезії поняття усиновлення відсутнє, оскільки діти не належать біологічним батькам, а належать суспільству в цілому, що в свою чергу дозволяє дітям переїжджати з одного дому в інший, з різних на те причин [5, с. 23]. У країнах Західної Європи на законодавчому рівні закріплено, що усиновлення дітей можливе лише з урахуванням їх інтересів, однак воно також направлене на забезпечення бездітних осіб спадкоємцями. У Німеччині усиновлення допустиме, якщо воно служить на блага дитини.

Хоча міжнародне усиновлення міцно ввійшло в життя нашої країни, однак до теперішнього часу відсутнє чітке визначення поняття «міжнародне усиновлення».

Відповідно до ст. 207 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 року усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду [3].

Визначення поняття «міжнародне усиновлення» досліджуються у роботах науковців: І.О. Гожій, Г.К. Матвеева, А.А. Мітрікаса, В.В. Рязанцева та інших.

У своїх працях А.А. Мітрікаса визначає усиновлення як акт, у результаті якого виникають батьківські права та обов'язки на підставі закону, коли в результаті усиновлення, з одного боку, припиняються правовідносини дитини з кровними батьками, а з іншого – виникає її правовий зв'язок з особами, які їх заміняють, тобто відбувається своєрідна передача всіх особистих і майнових прав від одних осіб до інших [7, с. 11]. Г.К. Матвеев

визначає усиновлення як юридичний акт, у силу якого між усиновленим (та його нащадками) і усиновлювачем (та його родичами) виникають ті ж самі права та обов'язки, як і між родичами за походженням [8, с. 33]. Отже, зазначені науковці визначають усиновлення як підставу виникнення сімейних відносин.

В.В. Рязанцев розглядає усиновлення як складний юридичний акт, у якому знаходить своє відображення воля: осіб, які висловили бажання усиновити дитину; батьків, які дали згоду на усиновлення своєї дитини; самої дитини; та інших осіб, установлених законом [9, с. 18]. І.О. Гожій зазначає, що відносини міжнародного усиновлення це приватно-правові відносини, які ускладнюються іноземним елементом [10]. Погоджуючись з визначенням І.О. Гожія, вважаємо за необхідне зазначити, що термін «міжнародний» перекладається як «міжнародний», «міждержавний».

Міждержавне усиновлення – є самостійним інститутом міжнародного приватного права, головним завданням якого є надання дітям, що залишилися без батьківського піклування, сімейних умов та довгоочікуваних батьків. Тобто, міждержавне усиновлення є підставою для виникнення сімейних відносин як юридичного акту за участю іноземного громадянина. Відомим правовим актом, який регламентує міждержавне усиновлення є Гаазька Конвенція про захист дітей і співробітництво у галузі міждержавного усиновлення, прийнята у 1993 році [2].

Отже, міжнародне усиновлення – це самостійний інститут міжнародного приватного права, головним завданням якого є надання дітям, які залишилися без батьківського піклування, благополучних умов сімейного піклування та люблячих і довгоочікуваних батьків. Міжнародне усиновлення здійснюється на підставі сімейних відносин як юридичного акту за участю іноземного громадянина.

Хоча питання, що стосуються міжнародного усиновлення регламентуються великою кількістю нормативно-правових актів, однак, на даний час, в нашій країні існує ряд проблем пов'язаних з міжнародним усиновленням. Правові і соціальні питання міжнародного усиновлення повинні знаходитися на постійному контролі з боку держави та суспільства в цілому, оскільки дитина, усиновлена іноземцем повинна покинути свою країну та проживати в державі усиновлювача, а відповідно у правовому відношенні має бути надійно захищена. Також, має бути впроваджений більш ефективний контроль за процесом міжнародного усиновлення, з метою запобігання випадків «фіктивного усиновлення». Крім того, на законодавчому рівні повинно бути закріплено чітке визначення поняття міжнародного усиновлення.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Гаазька конвенція про захист дітей та співпрацю з питань міждержавного усиновлення від 29.05.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_365
3. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Титова Т.А. К вопросу о международно-правовом регулировании сотрудничества государства в области усыновления (удочерения). *Российский юридический журнал*. 2013. № 3. С. 60.
5. Жуйкова Е. Б. К вопросу о психологических особенностях семей, сохраняющих тайну усыновления. *Вестник ЮУрГУ. Серия «Психология»*. 2014. Т. 7. № 2. С. 28.
6. Шуп'яна М.В. Гаазька конвенція: усиновлення іноземцями дітей, які є громадянами України в реаліях та перспективах. *Освітній простір України*. 2018. № 12. С. 37.
7. Митрикас А. А. Семья как ценность: состояние и перспективы целостного выбора в странах Европы. *Социс*. 2004. № 5. С. 11.
8. Матвеев Г. К. Вибране / уряд. В. І. Кисіль. К. : Україна. 2008. С. 33.
9. Рязанцев В. В. Правоотношения усыновления в российском семейном праве / автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. М., 2001. С. 18.
10. Гожій І. О. Деякі питання колізійного регулювання міждержавного усиновлення. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2016. № 1/2(29/30). С. 192–195.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Форманюк В. В.

КЛІЩЕНКО АНЖЕЛІКА ЛЕОНІДІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Аналіз положень ч. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) [1] надає розуміння принципу розумності строків будь-якого виду провадження як складової права на справедливий суд. Із прийняттям Закону України «Про ратифікацію Конвенції» [4] приписи Конвенції набули обов'язкової сили для України. На національному рівні право на справедливий суд, зокрема, принцип розумних строків, закріплено в ст. 129 Конституції України [2], а також у ст. 28 та 308 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [3].